

Dormis. Dormissó i més sovint *dormissons* m. 'narcòtic' mall. i menorquí: «li digué sa dona: te deman que me deixes sopar amb tu abans d'anar-me'n; el rei l'hi concedí i ella li posà *dorm-i-so* dins sa copa; quan el tengué ben adormit el fé posar dins un sac ---», 5 rondalla en el llibre de l'Arx. Lluís Salvador (p. 153): a desgrat de la grafia de l'Arx. L. S., no és cpt. sinó duplicat de *dormició* i paral·lel de *dormitori*, si bé un poc alterat a causa d'un sentiment de composició per etim. popular, com indica Moll (*AlcM*, cf. *BDLC* 10 XIII, 352). *Dormit. Dormitar* [JRoig, *Spill*, 6462], pres del ll. *dormitare*; *dormitejar* Verdaguer, i, per compromís amb *endormiscar*, *dormisquejar*, *dormiquejar*; en un relat, d'estil renaixentista, de 1429, potser és *dormiscar* intr.: «no altrement que de *endormiscant* són revocada, de les mies serventes recollit lo caygut pinte, retorné al desmenbrat ofici» (*BABL* IV, 390, on més aviat analitzaríem *revocada d'en dormiscant*). *Dormitiu*.

Adormir-se [S. XIII]: «cascuna e cascús / levemos 20 bon maytí e no-nas *adurman* plus / ---» en l'obra mestra de Cerverí de Girona, el *Sermó* (v. 128); «per la gran amor que-l pastor havi' a son fill, lo menà un jorn ab si: sdevench-se que-l pastor s'*adormí*, segons que havia acustumat, e-l infant se lunyà d'aquell loc on son pare durmia; un lop --- atrobà l'infant e pres aquell ---», Lluís (*Blanq.*, *NCl*, I, 245.12); «aquell religiós se *adormí* e fo-li vijares que fos en paradís», id. (*Merav.*, *NCl*, IV, 57); «la nit, con fo *adurmit*, ell sumiave ---», id. (id. II, 134); «no astec gayre q' al *s'adormí*», «Lanselot no -s mou ne mot no dix, car él estave axí con *adormit*», Reixac (*Questa*, 45.17; traduint *entransés*, 44.34); «alguna dona que tindrà un infant petit, e aquell vol dormir, ¿no diu la mare —vine, mon fill en la mia falda, e dorm—, e ell se *adorm allí?*», StVicentF (*Serm.* I, 68.26); «si huy se mou una qüestió contra un baró, dirà-n qui parla contra tal: —yo só ací per ell—; e per Jh. Ch. no n'i ha nengú?: tot hom *s'i adorm*, ne vol nengú ésser advocat de la justícia de Déu», id. (*Quar.*, 287.78).

En contrast amb el cast. *dormirse* i el fr. *s'endormir* (i àdhuc oc., si bé ací fan coexistir *end-* i *ad-*, i aquest ja apareix a l'E. Mj.) el català ha usat sempre *adormir-se*, *-mit*, sense vacillar ni en els segles baixos: «m'han atrapat *adormit* y tancat dins d'una cambra», 45 romanç del S. XVII recollit a Er de Cerdanya per Pau Piferrer per a MilàF (*Romllo.*, 113.9), i s'estén fins a l'altre cap de l'Alt Aragó: «me *adormiéi* y agun *dormivay* cuando ---» (frase copsada i anotada a Ansó, 1966); de manera que només en algun poble de l'ex- 50 trema ratlla Nord de la llengua apareix *s'endormir* per *adormir-se* d'on l'*Endormidor* (l' *endurmidú*) a Matamala de Capcir (carenes altes on jeu bestiat), 1960 (*Dourmidou* en els mapes).

Que en l'etapa inicial de la llengua, fins en català va 55 existir també la variant *endo-* es dedueix, però, d'*endormiscar-se*, que és la forma més estesa en tot temps (més que el mall. *adormissar-se*, *BDLC* XII, 1922, 368), i ja des de primers del S. xv: «ja los preveres no dien matines, sinó matines-blanques, al sol exit --- 60

e si les dien ans de dia, dien-les pereosament e *endormiscada* e confuse: xam-xam...!», StVicentF (*Sermons*, vol. inèdit Harrison, fº 104r18); «yo stant axí, / sobre-l coxí, / haguí terror: / per la horror / gran, que senti, / yo-m despertí, / *endormiscat* / ---»; «les dides / --- / dormint com mortes, / alguns plorant, / altres mamant / massa, los maten; / altres n'esclaten / sus ells lançades / *endormiscades* / ---», JRoig (*Spill*, 6469, 9208); «lo guayta que *s'endormisca* / a la més alta torre, / se pensa qu' és prop del mar / y que canta la Serena», MilàF (*Arnaldó de Baseya*, v. 105). *Adormidor*; *adormirrent*.

Condormir i més sovint *-ir-se*: no tinc dades en català del verb fins als escr. Renaix. (no Lab. 1839, *DTO*. ni Lacav., *DAG.* i *DBal.* sense cites; *condormir-se* «comensar a adormir-se», 1840, *DFgra.*), però ja en la trad. de Cauliac (c. 1500) hi ha *condormient* i *-mició*; en tot cas l'ús popular i en els millors escriptors i més tradicionals denota una vella, genuïna i arrelada tradició (PonsMass., TForteza, PousP, i en particular:) «vaig esser el teu enfermer / i tu no podies descansar si amb enginyers filials no et *condormia*», MrnAguiló (a. 1850-70, *Antol. Po.*, 1975, p. 67, i repetidament Aguiló *AlcM*), «a còpia de rebolcar-me pel jaç vaig poder *condormir-me* sense perdre mai del tot la idea del lloc on em trobava», Coromines (*Presons Imag.*, O. C., 852a9f.).

Sembla ser formació peculiar del català i la llengua d'oc, on la lleu variant *acondormir* ja apareix com a verb transitiu en algun medieval «*assoupir*», *PDPF*) i com a intr. «*endormir*», '*adormir-se*' («*einschlafen*») c. 1200 o fi S. XII en el *Fadet Joglar* del trobador garonenc Guiraut de Calansó (v. 134, WKeller, *RFgn.* XXII, 227). Per més que no en sàpiguem representants en les altres llengües romàn., ha de ser formació antiquíssima, probablement del ll. vg. i anterior a l'Edat Mitjana, car aquest tipus de significat pertany a la figura aspectual del «verb determinat» (de la mena del rus *idíti* o *poítii* enfront de *hodíti*, els al. *ersteigen*, *erklettern*, *einschlafen*, cast. *subirse*) inseparable de moltes formacions arcaïques llatines —no en són lluny formacions com *cominitiare*, *confugere*, *consumere*, *commouere*, *cobortari*..., encara que en algunes d'aquestes es mesclin els altres valors més corrents de CON—, de fet *condormio* està documentat en llatí vulgar, per més que en els casos al meu abast semblen predominar els altres matisos de CON-⁴

¹ *Dormilec* segueix essent la forma general a Girona i l'Empordà, poc o mai a Barcelona, sí a Menorca. Cal rectificar la pron. *durmilèk* d'*AlcM* que no crec que existeixi enlloc. Tampoc no crec que existeixi un emp. *durmilèkə*, *AlcM*, ni *-lèkə*. La vocal és oberta pertot en el Princ., i segons el mateix *AlcM* a les Illes. I dubto molt de l'existència viva d'un *dormilenc*: Mn. J. Collell (escriptor satèl·lit sense saba lingüística pròpia, que vivia de lectures i imitacions) és mal testimoni, per a una forma que havia llegit en una ed. d'Eiximenis. —

² És clar que cregueren veure *-lèchs* en un ms., ratlleta sense valor, o hi havia *dorilechs* amb una titlla